

PAVASARIO BŪTA ANKSTYVO, dėl to Huvenesete sutarė visi. Jau kovo pabaigoje nuolat šviečianti saulė ir atšilę orai kėlė vis daugiau vilties, kad žiema tikrai baigėsi. Kasdienybė tapo lengvesnė ir įdomesnė. Bėgo savaitės. Reikėjo sodinti gėles, šveisti ir nuleisti į vandenį laivelius, dažyti namus, planuoti atostogas. Kungshamne įsikūrusi „Uosto kepyklėlė“ išnešė į lauką stalelius, Smiogeno priplaukoje savaitgaliais pradėjo veikti restoranai.

Huvenesetas ruošėsi vestuvėms.

Pakviestųjų į iškilmes buvo nedaug, bet džiaugėsi visi.

Jauna šeima nedidelėje bendruomenėje žadėjo šviesią ateitį. Kadaisė čia veikė maisto prekių parduotuvės, kepykla, mokykla, gaisrinė ir žmonėms darbo duodanti gamykla, bet dabar iš to nieko neliko.

Nedingo tik ramybė, taip pat ypatinga tylą, kurios neįmanoma išgirsti daugybėje kitų vietų. Ir nenusakomas, niekam nepabostantis gamtos grožis bet kokių metų laiku. Huvenesetas džiugino akį visada: rudenį, pavasarį, žiemą, vasarą.

Artėjanti vestuvių šventė kėlė susidomėjimą dėl įvairių priežasčių. Iš pradžių juk niekas nesitikėjo, kad būsimasis

jaunikis Augustas Strindbergas čia pasiliks. Atrodė neįtikėtina, kad visą gyvenimą Stokholme praleidusiam žmogui patiktų net maisto prekių parduotuvės neturinti vieta. Vis dėlto nuo persikraustymo iš rytinės pakrantės į vakarinę praėjo jau beveik treji metai ir, tiesą sakant, niekas nebemanė, kad jis išvyks, – Meilės gatvėje įsikūręs Augustas atrodė kupinas ramybės. Ir visa širdimi mylintis savo išrinktąją Mariją.

Patys jaunieji į dėmesį reagavo ramiai. Jie santuoką laikė asmeniniu reikalu, tačiau šypsojosi girdėdami gausius klausimus. Kur bus tuokiamasi? Kuo vilkės jaunoji? Kodėl taip ilgai laukė po sužadėtuvių? Dažnas tvirtino girdėjęs kalbas apie ketinimus tuoktis žiemą.

Klausimas apie atidėtus vestuvių planus Augustą ir Mariją visada nuliūdindavo. Jiems teko išlaukti daug nerimo mėnesių, bet tai buvo dar asmeniškėnis klausimas nei pačios tuoktuvės. Jie tylėdami dirščiojo vienas į kitą, tarsi bandydami įsitikinti, kad dabar jau viskas gerai ir daugiau niekas nebesutrukdyt ketinimams.

Antra vertus, skubėti tikrai nebuvo dėl ko. Didžiausias bendras darbas jau padarytas – jie susilaukė dukters Sofijos, o visa kita galėjo palaukti. Huvenesete Augustas jautėsi nepaprastai laimingas. Ir saugus. Bent jau iki tada, kai ėmė aiškėti, kad jo šeima turi paslaptį, apie kurią jis nė nenumanė. Augustas neįsivaizdavo, kiek ji svarbi, tačiau ta paslaptis nėjo iš galvos.

Tuo pat metu visai kitoje vietoje kažkam gyvenimas dužo į tūkstančius šukių. Vienas vyras ėmėsi medžiotojo vaidmens ir visai kaip Augustas puolė ieškoti kelerius metus slėptos tiesos.

Jam priartėjus prie Buhiusleno, žemė sudrebėjo.
Kai virpesiai pasiekė Augustą ir Mariją, jie atsisuko vienas į kitą ir paklausė:
– Kas čia vyksta?

GEGUŽĖS 14 D.

Pagaliau

ILGIAU LAUKTI BUVO NEĮMANOMA.

Valdyti istoriją galima tik vienu būdu – būti pirmai. Tai Bela suprato dar vaikystėje, o suvaldyti šią istoriją buvo svarbiau nei bet kurią kitą.

Ji vikriai kaip patyręs įsilaužėlis nuslinko prie lauko durų. Kai prieš kelias minutes įsmuko vidun, mama miegojo. Pūtė į akį ir dabar – iš miegamojo sklido ritmingas knarkimas. Belą jis ramino. Mamai nebūtina žinoti, kodėl ji atsibeldė vidury nakties pasiimti to, ką slėpė giliai drabužių spintoje. To, ko suprato niekada neatsikratysianti, bet dabar galėjo pasinaudoti.

Užgniaūžusi kvapą ji uždarė ir užrakino duris.

Paširdžius varstė diegliai.

Bela kartojo, kad tai nebūtinai turi baigtis blogai. Kiti irgi galėjo būti išvarginti nerimo.

Troško, kad taip būtų, bet nemalonus jausmas krūtinėje bylojo ką kita. Ne tik bylojo, bet ir įspėjo. Ji neturėtų būti įsitikinusi, kad susitarti įmanoma. Reikia kruopščiai apgalvoti strategiją ir tikėtis geriausio, bet pasiruošti blogiausiam. Būtent taip senelis mokė elgtis sunkiose situacijose, ir tai tikrai pasiteisino.

Tačiau šis kartas kitoks. Net galima teigti, kad jai niekada neteko atsidurti panašioje padėtyje. Ji, aišku, bandė kritiškai vertinti savo planą, bet nebuvo jokio patikimo būdo sužinoti, kaip viskas pakryps. Galvoje sukosi įvairūs scenarijai, o saugus atrodė tik vienas. Atėjo metas atskleisti tiesą.

Kelią perbėgo pilka katė, Bela krūptelėjo. Paskui kėlis sykius giliai įkvėpė. Susigūžė, skruostais pajutusi vėjo gūšį. Oras buvo vėsus ir gaivus. Kol jūra neįšils, naktys bus žvarbios.

Orai jai pradėjo rūpėti tik susidėjus su dailininku. Tasai nesustodamas kalbėjo apie šviesą, tamsą ir kaip tai atsiliepia paveikslams. Belai be galo patiko klausytis jo pasakojimų apie savo kūrybą. Keista, kad ne iš karto suprato, sutikusi jai skirtą žmogų. Tiesą sakant, buvo net nurašiusi, manė, kad jie nedera drauge.

Ak, kaip ji klydo.

Tyliai išstūmusi dviratį į gatvę, Bela dirstelėjo per petį į namą, iš kurio ką tik išsmuko. Tai paskutinis jos pavasaris namuose, paskui pradės studijuoti. Tikriausiai Geteborge arba kur nors kitur. Svarbiausia per daug nenutolti nuo savo meilės. Mamai dar nė žodžiu neprasitarė, jai viską pasakys vėliau.

Pradėjus minti pedalus, dviratis susiūbavo.

Kadaise jos kūnas buvo kaip kitų, tada dviratis nesiūbudavo. Dabar jis kitoks. Negrįžtamai.

Bela greitai žvilgtelėjo į laikrodį.

Artėjo vidurnaktis.

Kungshamne tvyrojo visiška ramybė. Aplink nebuvo nei žmonių, nei automobilių. Pašalietis gal net pagalvotų, kad

kas nors atsitiko, – gal karas prasidėjo, todėl gyventojams teko skubiai išvykti, bet šiose vietose užaugusiai Belai tokių minčių nekilo.

Taip atrodo besiilsintis mažas miestelis.

Ji ėmė minti greičiau.

Pačiai ilsėtis nesinorėjo. Tiems, su kuriais susitiks, taip pat.

Jie vienbalsiai sutarė, kad diskutuoti pokalbių svetainėje ar telefonu nereikėtų, geriau susitikti. Bela tiksliai atsiminė, ką pati kalbėjo per trumpą pasitarimą, kai derino praktinius dalykus.

„Nebegaliu gyventi kaip vakuume. Ypač dabar.“

Daugiau niekas taip brangiai nesumokėjo už tai, kas nutiko. Niekas. Todėl jiems teks paklusti.

Bela stipriau suspaudė vairą.

Įveikusi įkalnę, toliau iki pat jūros riedėjo žemyn.

Pagaliau ji nutrauks tylą.

GEGUŽĒS 15 D.

Kraujas

ŠVEICARIJA

KAS NUTIKO ŠVEICARIJOS SOSTINĖJE Berne 1962-aisiais?

Neabejotinai begalė visokių įvykių, bet Augustą Strindbergą domino tik viena – kas paskatino jo tėtį ir senelį apsilankyti Berne būtent tais metais?

Pašaliečiui toks klausimas tikrai galėjo pasirodyti keistas – tėčiai ir seneliai juk suaugę žmonės, gali keliauti kur širdis geidžia. Vis dėlto Augustui buvo svarbu išsiaiškinti. Taip svarbu, kad dabar Berną laikė vos ne vartais į nežinomą savo praeities tarpsnį.

Tik neaišku, ko griebtis toliau.

„Gal tiesiog numoti ranka? – mąstė Augustas. – Galiu juk ir niekada nesužinoti, ką jie čia veikė.“

Buvo popietė, jis su savo geriausiu draugu Henriku sėdėjo Berno centre po lauko kavinės skėčiu ir gurkšnojo šaltą alų. Užėiga buvo įsikūrusi žavingo pavadinimo gatvelėje – *Kramgasse*. Na, bent jau skaitant švediškai*. Abu sutarė, kad moteriškas glėbys dabar tikrai nepakenktų. Be to, aludė buvo visai netoli namo, kuriame kelerius metus gyveno Albertas Einšteinas. Henrikas tai laikė geru ženklu.

* *Kram* (šved.) – apkabinimas (čia ir toliau – vert. past.).

Bičiuliai sėdėjo tylėdami. Ne todėl, kad būtų susipykę, tiesiog norėjo atsigauti. Po kelių valandų laukė skrydis namo, reikėjo ką nors nuspręsti. Jie atvyko į Šveicariją turėdami labai aiškų tikslą, o pasiektų rezultatų vadinti sėkme niekaip neišėjo. Kalbant konkrečiau, jie bandė įminti šeimos paslaptį, bet liko nieko nepešę.

Ta paslaptis šmėstelėjo Augusto gyvenime besibaigiant vasarai. Galima sakyti, tiesiog pasibeldė į duris. Atvyko buvusi jo žmona Helenė ir perdavė žinutę iš ano pasaulio – nuotraukų albumą apie jau mirusių jo tėčio ir senelio kelionę į Šveicariją. Regis, jiedu ten lankėsi 1962-aisiais, likus daugiau nei dešimtmečiui iki Augusto gimimo. Albume buvo įklijuotas vokas su raktu. Ant voko tėtis užrašė: „Nuo Mėjos namų.“

Augustas niekada negirdėjo tėvų kalbant apie kokią nors Mėją.

Taip pat apie kelionę į Šveicariją.

Tiesą sakant, jis visiškai nesuprato, ką reiškia Helenės perduoti daiktai.

Nė neįsivaizdavo, kur nuves bandymas išsiaiškinti šį tą daugiau apie tas nuotraukas ir raktą. Ir tikrai nenumanė, kad vedamas smalsumo atsidurs lietingoje Šveicarijoje, lauko kavinėje Apkabinimų gatvelėje.

Užeigos skėtis saugojo nuo dulksnos. Vėjo nebuvo, palyginti su Buhiuslene kartais siaučiančiomis tiesiog beprotiškomis audromis, tokia dargana vieni juokai. Be to, Berne buvo taip šilta, kad norėjosi pavalgyti ir išgerti lauke. Būtent tokius orus (šiltus net lyjant) Augustas atsiminė iš ankstesnių

apsilankymų Šveicarijoje. Tiesa, tada jis dar buvo kapitalo valdytojas. Tas laikas atrodė kaip kitas gyvenimas.

„Nė iš tolo neprilygstantis dabartiniam“, – priminė sau Augustas.

Svarbi detalė, ypač kai kelionė išėjo ne tokia, kaip tikėtasi. Augustas negalėjo numaldyti nusivylimo. Henrikas taip pat buvo nusivylęs, bet visų pirma piktas. Susierzinęs jis visada pykdavo, ne išimtis buvo ir šis kartas. Jie vienas kitą pažinojo nuo mažų dienų, jų charakterių skirtumas visada buvo akivaizdus.

– Tu pernelyg naiviai ir romantiškai įsivaizduoji, kas tau geriausia, – tvirtino Henrikas, kai Augustas išsikraustė į vakarinę pakrantę. – Keliauji per gyvenimą kaip girtas ir priimi vieną klaidingą sprendimą po kito.

Tačiau jis klydo.

Augustas tvirtai nusprendė (blaivia galva), kad Stokholmas laimės jam neatneš, todėl reikia kraustyti kitur. Visiškai blaivus buvo ir tada, kai suprato, kad egzistuoja su jo praeitimi susijusių paslapčių, o raktas nuo jų gali būti Šveicarijoje, pas tokį advokatą Ismaelį Teliną.

Augustas jį matė tik kartą, prieš trejus metus, kai buvo tvarkomi formalumai po tėvų mirties. Tada Augustas dar nežinojo apie nuotraukų albumą ir voką su raktu, ir nemanė, kad dar kada nors turės reikalų su tuo advokatu.

Jei būtų Ismaelio Telino valia, daugiau ir neturėtų. Teisininkas tuo klausimu pasisakė labai aiškiai:

„Jūs manęs prašote atskleisti šeimos paslaptis, apie kurias prisiečiau nė žodžiu neprasitarti“, – rašė jis, kai Augustas

susisiekė ir paklausė, ar advokatas ką nors žino apie nuotraukų albume įamžintą kelionę.

Iki tos akimirkos jis nenumanė, kad egzistuoja kokia nors paslaptis, bet toks advokato atsakymas nepaliko kito kelio.

Jis tiesiog privalėjo išsiaiškinti tą paslaptį.

Privalėjo.

Todėl Ismaelio tylą buvo dar sunkiau pakeliama. Aki-vaizdu, kad jis irgi dalyvavo toje kelionėje, nes buvo užfiksuotas keliose nuotraukose. Jis ir ketvirtas asmuo – Augustui nepažįstama jauna moteris.

„Man nusispjaut, ką pažadėjai mano tėvams. Jų juk nebėra“, – pagalvojo Augustas.

Jo šeima buvo ne iš tų, kurios turi daug paslapčių. Dar ir dėl to, kad buvo labai maža. Augustas neturėjo nei brolių, nei seserų, tėvai ir seneliai buvo jau mirę. Jis liko vienas, turėjo tik vienerių metų dukrelę Sofiją, savo didžiąją meilę Mariją ir bičiulį Henriką. Ir jokių sąsajų su praeitimi. Varomoji jėga Augusto gyvenime buvo čia ir dabar supanti artimiausia aplinka.

Gal todėl ir negalėjo palikti praeities ramybėje.

Klausimas tik, ko griebtis toliau. Prieš išvykdami iš Švedijos jie bandė susisiekti su Ismaeliu telefonu ir elektroniniu paštu, bet tasai atsakė tik lakoniška žinute – viso labo priminė, ką sakęs ankstesniame laiške. Jis nenorįs susitikti. Nei dabar, nei vėliau.

Savaime suprantama, bičiuliai negalėjo taikstyti su tokia pozicija, todėl vis tiek išvyko. Jie turėjo Ismaelio kontoros Berne adresą, bet atvažiavę pamatė, kad patalpos tuščios ir parduodamos, o sužinoti advokato gyvenamosios vietos

nepavyko. Be to, pasisekė atpažinti vos pusę albume užfiksuotų vietų, ir tai nedavė jokios naudos. Kadaisė įvairioms tarnyboms priklausę pastatai buvo perdaryti į gyvenamuosius būstus arba stovėjo tušti. Dabar čia buvo visai kas kita nei nuotraukose.

Tai Augustui netrukė manyti, kad Berne yra daug mielių dalykų. Ismaelio ir nuotraukose užfiksuotų pastatų paieškas papildė apsilankymai prašmatniuose restoranuose. Jie skanavo tradicinių papločių *Flammkuchen* restorane „Volkshaus“ ir bulvinius blynus primenančio vietinio skanėsto *Rösti* užei-goje „Kornhauskeller“. Marija prašė parvežti šokolado, todėl Augustas apsilankė penkiose šokolado krautuvėse, kol galiausiai apsipirko nuo seno jam labiausiai patinkančio šveicariško šokolado „Läderach“ parduotuvėje.

– Kam reikėjo tiek vaikščioti, jei visą laiką žinotai, ko nori? – suuzgė Henrikas.

– Pagalvojau, gal bus atsiradę ko nors geresnio, – atsakė Augustas.

Tačiau neatsirado. Šveicarija dvelkė pastovumu. Praeityje tiek vienam, tiek kitam teko apsilankyti Berne vos kartą ar du, bet abu jautėsi grįžę į gerai pažįstamą vietą. Šveicarijos sostinė yra vienas seniausių Europos miestų, be to, puikiai išsilaikęs. Henrikas spyrėsi apsistoti viešbutyje „Bellevue Palace“, ir jo noras buvo išpildytas.

Pro kambarių langus matėsi kalnai ir per miestą tekanti Arės upė. Gražu, bet tam vaizdai jie skyrė vos kelias minutes. Lengvai dulksnojant bičiuliai vaikštinėjo jaukiomis kultūra alsuojančio senamiesčio gatvelėmis. Retsykiais, Henri-kui „užuodus pėdsakus“, pasinaudodavo taksi paslaugomis,

bet nieko nepesė. Jei Bernas ką nors ir žinojo apie Augusto šeimos paslaptį, aiškiai nenorėjo tuo dalytis.

– Sakiau anksčiau ir pasakysiu dar kartą, – rūsčiai pareiškė Henrikas. – Tegul prakeiktas advokatas nemano, kad išsisuks.

Augustas užsimetė koją ant kojos ir atsilošė kietoje medinėje kėdėje.

– Matai... – pasakė Henrikui. – Praleidom čia jau tris dienas. Manau, metas pripažinti faktą – mes jo nerasim.

Ištarti tai balsu buvo neabejotinai skaudu.

– Tiesą sakant, dar turim galimybę, – atsakė Henrikas.

Jis garsiai pastatė alaus bokalą. Augustas pakėlė akis į draugą. Kartu pastebėjo, kad lietus liovėsi. Matydamas bičiulio užsidegimą nesuvaldė šypsenos. Tai Henrikas pasiūlė vykti į Šveicariją. Akivaizdu, kad jis nebuvo linkęs taikstyti su nesėkme.

– Kokį? – pasidomėjo Augustas.

– Galim nuvažiuoti pas jį į namus, – atsakė Henrikas ir pažvelgė į savo išmanųjį.

– Į namus? – nustebė Augustas. – Mes juk nežinom, kur jis gyvena.

Henrikas kilstelėjo telefoną.

– Dabar jau žinom. Truputį patampęs virvelės gavau vieną adresiuką ir ką tik sulaukiau patvirtinimo. Noriu ten nuvažiuoti. Tai bus mūsų paskutinis pasispardymas.

Augustas nustėro. Jautė, kaip sparčiau suplakė širdis.

Gavau vieną adresiuką.

Henrikas buvo savo rogėse.

– Kaip, po galais, tau pavyko? – paklausė Augustas.